

Národní filmová galerie

Je všeobecně známou skutečností, že mezi prvými kritérii, jimiž byl film poměřován hned po svém vzniku na sklonku minulého století, zaujímala přední místo jeho schopnost dokumentační. Vnímavějším současníkům bylo okamžitě jasné, že se zde objevují dosud netušené možnosti zachycení důležitých nebo mizejících jevů a jejich uchování budoucím pokolením, a tak se záhy vynořily i první úvahy na téma budování speciálních filmových archivů. Odtud pak byl již jen krok k myšlence nespokojit se s pouhým kronikářským zaznamenáváním, ale vytvářet i zvláštní filmy přímo s „archivním“ záměrem uchovat pro budoucnost mizející tvář krajiny či měst a — především — podobu významných osobností.¹⁾

Za zmínku stojí, že to u nás nebyl nikdo menší než Karel Čapek, kdo také správně postřehl, že to není jen zachycení fyzické podoby, v čem spočívá specifika takového filmového portrétu. „Několik metrů celuloidového filmu by stačilo, aby se za sto let promítl obraz člověka, na něhož bude si budoucnost vzpomínat; jeho chůze, obvyklý náklon hlavy, nějaký charakteristický a bezděčný pohyb, jenž je tak osobitý a psychologicky aspoň tak dokumentární jako písmo, to vše by bylo věčně tady . . .“²⁾

V meziválečném Československu byla patrně jediným realizovaným projektem tohoto druhu *Národní galerie filmová*. „Národní filmová galerie, na které filmová společnost Vlas a spol. pracuje bez jakékoli veřejné pomoci již několik let, chce využití filmového umění k zachycení významných našich osobností a nahraditi fotografii portrétem živým, jenž velké zjevy našeho života zpřítomní ještě dlouho po jejich smrti . . .“³⁾

1) Obecně k tomuto problému srov.: Ivan Klimeš — Jiří Rak, *Film a historie IV. Film jako pramen historického poznání*. „Film a doba“ 34, 1988, č. 11, s. 637–642.

2. Karel Čapek, *Archív života*. In: K. Č., *O umění a kultuře II*. Praha 1985, s. 423–424.

3) Článek byl zpracován na základě dokumentů uložených v Ústředním archivu ČSAV ve fondu České akademie věd a umění (ČAVU). Současně byla provedena rešerše v archivním fondu firmy A–B, který je uložen v archivu Ústředního ředitelství Čs. filmu, kde jsem však žádné doklady ke sledované problematice neobjevila. Písemnosti Favoritfilmu se nepodařilo vysledovat.

Těmito slovy začínal text pozvánky na předvedení filmu, promítaného pod záštitou České akademie věd a umění (ČAVU) 15. května 1930 v kině Favorit ve Veletržním paláci.⁴⁾ Jednalo se zcela nepochybně o projekt velkého kulturního významu, protože — byť v něm podobě — zachycoval tváře více než stovky významných osobností své doby. Nejpočetněji byli zastoupeni literáti (spisovatelé, básníci), podstatně méně výtvarníci (malíři, sochaři, architekti), zhruba stejně vědci a politici, pouze šest osobností hudebního života, dva cestovatelé a pět slavných pohřbů.⁵⁾ K tomuto výběru měl tehdejší tisk jisté výhrady. Časopis Studio kritizoval, že mezi vynikajícími státníky a básníky jsou zvěčněni „lidé více i méně známí, čítankami legalisovaní spisovatelé a povídkáři, bodří čeští malíři, Kalvodové a Úprkové . . .“⁶⁾ Pročteme-li si titulky *Národní galerie filmové* (viz příloha), potvrdí se nám staré známé pravidlo, že dobové soudy nebývají směrodatné pro posouzení významu své kulturní reprezentace. Stejně tak se různily názory na režii jednotlivých záběrů — od kritického postoje Studia, které až na výjimky hovoří o pohyblivých fotografiích, až po takřka dojaté hodnocení „přehlídky věčného života“ na stránkách Lidových novin.⁷⁾ Různá kvalita snímků byla dána skutečností, že projekt neměl jednoho režiséra. Ve spolupráci s literárním historikem Miloslavem Hýskem, který pomáhal při výběru osobností (sám se objevil pod titulkem č. 89 na záběru s Arne Novákem a Janem Opolským), pracovalo vedle Antonína Vlase jedenáct anonymních kameramanů, kteří podle již zmíněných kritických slov Studia, byli většinou vedeni „nejvýše slepou úctou k objektům své práce“.⁸⁾ V jednom bodě se tisk vzácně shodoval, a to v názoru na užitečnost Vlasova projektu. Vytvoření filmové národní galerie bylo označeno za povinnost moderní společnosti k potomkům a na její založení bylo — s nadsázkou řečeno — již včera pozdě. Pro ilustraci tohoto náhledu uveďme ještě alespoň úryvek článku z Českého slova den po zmíněném promítání: „Je proto s podivem, že se u nás vzpomnělo na vytvoření filmové galerie kulturních, politických a jiných národních pracovníků tak pozdě, když každý své cti a rodinné tradice dbalý zbohatlík si zaopatřil svůj rodinný filmový aparát . . .“⁹⁾ Snad ještě více než Antonínu Vlasovi, autorovi projektu, děkoval tisk Akademii, která se — podle jeho slov — díla ujala a bude v něm ještě lépe pokračovat.

Tolik bylo svěřeno široké veřejnosti. Osud filmové galerie však s jejím proklamovaným významem poněkud smutně kontrastuje.

Již dva roky po zahájení natáčení, v roce 1927, byly práce omezeny pro nedostatek finančních prostředků. Antonín Vlas, majitel ateliérů se obrátil o pomoc tam, kam svým projektem směřoval a odkud do jisté míry i vycházel — k České akademii věd a umění. Pro tento krok svědčily i dvě vzájemně související skutečnosti. V první řadě

4) Podle záznamů ČAVU se *Národní galerie filmová* promítala již 22. května 1928. Tehdy ale ještě neměla definitivní podobu, kterou dokládají titulky v příloze k článku. Poslední snímky vznikly až v roce 1930.

5) Projekt zachycoval 51 literátů, 23 výtvarníků, 15 vědců, 13 politiků, 6 hudebníků, a to skladatelů i interpretů, 2 cestovatele a pět pohřbů. Snímky politiků, jimiž galerie začíná, byly převzaty od jiných filmových společností.

6) —ah—, *Národní galerie filmová*. „Studio“ 1930–1931, s. 159.

7) u—, *Filmová galerie*. „Lidové noviny“ 17. května 1930, s. 5.

8) —ah—, *Národní galerie filmová*. „Studio“ 1930–1931, s. 160.

9) —a, *Filmová galerie*. „České slovo“ 16. května 1930, č. 115, s. 4.

to byla účast profesora Hýska, člena ČAVU, při vytváření filmové galerie, v druhé řadě fakt, že Akademie sdružovala českou vědeckou i uměleckou reprezentaci meziválečného období a zhruba polovina již zfilmovaných osobností patřila k její členské základně. Prezident ČAVU Josef Zubatý, který projekt znal – sám patřil k těm, kteří v něm již byli zachyceni (objevil se pod titulkem č. 67) –, se obrátil se žádostí o podporu filmové galerie na ministerstvo školství a národní osvěty¹⁰⁾ a až poté, kdy se jednání nesetkala s úspěchem, podnikl první pokus v rámci Akademie. Použití prostředků ČAVU přísně vymezovaly stanovy,¹¹⁾ a tak bylo nutné vycházet z teze, že Akademie získá vhodné mecenáše, jejichž prostřednictvím pak získá filmovou galerii darem. Sama ji bude konzervovat a doplňovat „za účelem posílení a prohloubení vztahů ke kulturním darům národním“.¹²⁾ Zmíněné březnové promítání již bylo součástí tohoto plánu. O měsíc později se sešla přípravná schůze pro ustavení kuratoria pro Národní filmovou galerii, a to ve složení Josef Zubatý (prezident ČAVU), Bohumil Kafka (sochař, člen ČAVU), E. Hrubý (žurnalista a politik agrární strany) a A. Pimper (redaktor Národních listů). Komise pro Národní filmovou galerii zřídily i jednotlivé třídy ČAVU.¹³⁾ Úkolem kuratoria mělo být zajištění prostředků pro zakoupení a pokračování v započatém projektu. Proto se mělo kuratorium skládat ze dvou složek – první měla mít na starosti finanční stránku věci a měla být tvořena především špičkami finančního a hospodářského života,¹⁴⁾ druhá, sestavená ze zástupců tříd Akademie, měla pečovat o uměleckou stránku projektu. Předsedou kuratoria se stal J. Zubatý, jednatelem M. Hýsek, ostatní členové prezidia kuratoria odpovídali složení přípravné komise. Na své další poradě – v září 1930 – vyzvala skupina pro přípravu kuratoria A. Vlase, aby jakožto majitel *Národní galerie filmové* podal Akademii písemnou nabídku a obstaral finanční odhad filmu, aby se mohlo sejít navržené kuratorium. Zájem A. Vlase o prodej projektu ČAVU potvrzuje skutečnost, že nabídku podal už 30. září 1930, den po výzvě. Požadoval současně, aby mu bylo vyhrazeno

10) Dopis J. Zubatého ministerstvu školství a národní osvěty z 15. března 1927, ÚA ČSAV, ČAVU, i.č. 135, čj. 440, k. 103.

11) Stanovy Akademii natolik omezovaly, že nemohla zakoupit ani kopii filmu z pohřbu Otokara Březiny, který jí nabídla firma Elektra-Journal. Zápis ze zasedání IV. třídy ČAVU 16. 4. 1929, ÚA ČSAV, ČAVU, i.č. 29, k. 22.

12) Dopis A. Vlase ČAVU z 10. května 1930, ÚA ČSAV, ČAVU, i.č. 138, čj. 1125, k. 111.

13) Činnost těchto komisí byla zcela formální. Ve IV. třídě ČAVU, která sdružovala umělce a v dalších letech měla pro projekt značný význam, byla ustavena ve složení T. F. Šimon, K. B. Jiráček a F. X. Svoboda. Práce kolegia v tomto složení skončila jeho jmenováním, a tak o dva roky později byla ustavena nová komise, přičemž se existence původní přešla mlčením.

14) Z tohoto hlediska padla volba na senátory E. Hrubého a J. Pichla, prezidenta Masarykovy akademie práce E. Zimmlera, generálního ředitele Hypotéční banky F. Hybše, ředitele Živnostenské banky J. Preise, P. Šamala, šéfredaktora Národních listů A. Pimperera, B. Kafku, R. Tyršovou, M. Hýska, F. Hodače, A. Prokápka (předsedu národní rady), primátora K. Baxu, K. Sonntaga z Živnobanky, C. Bartoně, továrníka Waldese, prezidenta průmyslové banky Novotného, ředitele Škodových závodů K. Loewensteina, továrníka Friče, B. Němce, K. Stodolu, I. Dérera, Z. Wirtha, K. Engliše, B. Vlasáka, ředitele České komerční banky Špitálského, generála Raše a později na ředitele Moravské banky A. Kadlece, ředitele Anglo-československé a Pražské úvěrové banky Chytila, ředitele Zemské banky Roose a F. Gollera a guvernéra Národní banky Pospíšila. Protokol o přípravné schůzi konané dne 28. května 1930. ÚA ČSAV, ČAVU, i. č. 138, čj. 1229, k. 111.

právo pokračovat v této sbírce a zavazoval se, že poskytne Akademii svůj promítací sál zdarma i ke konání přednášek. Přílohu dopisu tvořily titulky filmu, které suplovaly jeho popis (viz příloha).¹⁵⁾ Finanční odhad galerie, který připravila Společnost fotografů v Praze, zněl na 513 750 Kč, přičemž nebyla započítávána amortizace přístrojů. Předseda zkušební komise R. Jiříkovský zdůraznil, že „... odhad našich odborníků týká se pouze ceny materiální a po stránce technické, vylučuje jakoukoliv hodnotu uměleckou, historickou a kulturní. Po této stránce vymyká se cena jakémukoliv odhadu. Vzhledem k jiným filmům, kupř. filmu Svatý Václav, který vyžádal si náklad přes 5 milionů korun čsl. nesnese toto dílo v porovnání kulturním vůbec žádného přirovnání.“¹⁶⁾

Kuratorium, jemuž byly tyto podklady určeny, se sešlo 14. listopadu 1930. Z více než čtyřiceti pozvaných jich na jednání přišlo dvanáct, z toho žádný z ředitelů bank či továrníků... Projekt podpořil pouze nepozvaný předseda Technického muzea československého L. Novák, který upozornil, „... že by bylo spravedlivě a že by to bylo také na prospěch věci, kdyby do souboru této budoucí Národní filmové galerie byli také přibíráni vynikající čs. technické a průmyslníci...“¹⁷⁾

Přes tento absolutní krach se v krátké době podařilo svolat tři schůzky s různými představiteli čs. finančního a průmyslového života. Ačkoli majitel galerie žádal částku menší, než na jakou zněl odhad — 500 000, a to ještě ve dvou letech, doporučila zmíněná reprezentace, ať si Akademie nějak prostředky opatří sama, nejlépe veřejnou sbírkou. Vedení ČAVU se ocitlo v nezáviděníhodné situaci — na jedné straně závazný příslib daný Favoritfilmu na koupi filmové galerie, na straně druhé nedostatek finančních prostředků i špatná zkušenost se sbírkovou akcí na získání peněz pro gramofonický archiv.¹⁸⁾ Navíc byl rok 1930 vzhledem k hospodářské krizi pro jakoukoli podobnou snahu krajně nepříznivý. V této tísní se prezidium kuratoria obrátilo na kancelář prezidenta republiky, aby si při osobním slyšení „vyprosili od pana presidenta morální podpory tohoto důležitého podniku“.¹⁹⁾ Prezident Masaryk poskytoval Akademii pomoc pravidelně a zdaleka nejen morální, tentokrát však žádost ČAVU zůstala oslyšena.

Na jaře roku 1931 prezident ČAVU Josef Zubatý zemřel. Na jeho místo nastoupil Josef Bohuslav Foerster, který otázku *Národní galerie filmové* nastolil znova, tentokrát však z trochu jiného hlediska. Ještě v prosinci 1931 se ČAVU obrátila na Favoritfilm, nikoli ve věci koupě galerie, ale se zájmem v tomto projektu pokračovat. A. Vlas obratem vyčíslil náklady, které vzhledem ke zlevnění filmového materiálu měly být nižší než při minulém natáčení a upozornil, že díky vývoji nového panchromatického materiálu je možné dosáhnout i kvalitnějších záběrů než dříve.²⁰⁾ V tomto

15) ÚA ČSAV, ČAVU, i. č. 138, čj. 1229, k. 111.

16) Odhad z 19. října 1930. ÚA ČSAV, ČAVU, i. č. 138, čj. 1313, k. 111.

17) Dopis L. Nováka z 26. června 1930. ÚA ČSAV, ČAVU, i. č. 138, čj. 1084, k. 111.

18) III. třída ČAVU (filologická) se snažila v čele s J. Chlumským získat potřebné prostředky na financování tohoto podniku. Po mnoha osobních intervencích se ve dvou letech sehnalo čtvrt miliónu korun, z toho musela ČAVU dotovat celých 20 %.

19) Dopis Kanceláři prezidenta republiky z 19. prosince 1930. ÚA ČSAV, ČAVU, i. č. 138, čj. 1791, k. 112.

20) Dopis A. Vlase ze 7. prosince 1931. ÚA, ČSAV, ČAVU, i. č. 555, sg. 362, k. 245.

okamžiku vstupuje do hry další faktor, který byl pro osud projektu zřejmě velmi důležitý, ne-li přímo určující — možnost natočit zvukovou filmovou galerii. V čele Akademie stál hudební skladatel, tedy zástupce oboru ve Vlasově projektu zastoupeného jen minimálně a současně zástupce umění, kde zvuk hraje roli nejpodstatnější. To mohl být i jeden z důvodů, proč se porada „o definitivním rozhodnutí o filmové národní galerii“ (rozumí se Vlasově filmu), která se měla konat 15. března 1932, ale byla odložena, zřejmě již nikdy nesešla.²¹⁾ Stejně tak z hudebního oboru IV. třídy ČAVU,²²⁾ která se pokračování v projektu ujala, vyšel podnět požádat o spolupráci firmu A—B, akciové filmové továrny v Praze,²³⁾ která by mohla natáčet zvukově²⁴⁾ a měla v úmyslu vytvořit „národní zvukofilmový archiv“. Nabídka firmy A—B byla ve srovnání s možnostmi Favoritfilmu mnohem zajímavější i výhodnější. Správní rada filmové továrny totiž rozhodla, že „... je mileráda ochotna provést zfilmování významných členů ČAVU úplně zdarma, vymínujíc si přitom pouze ponechání negativu natočeného filmu a používací právo“.²⁵⁾ Akademii měla být k archivování poskytnuta zdarma jedna kopie. V tomto okamžiku pohasla poslední naděje A. Vlase na pokračování natáčení v rámci ČAVU. Již v květnu 1933 ustavila IV. třída Akademie filmovou komisi ve složení Otakar Jeremiáš (hudební odbor), Alfons Mucha (výtvarný odbor) a Hanuš Jelínek (literární odbor), přizvaným členem se stal Miloslav Hýsek z III. třídy ČAVU. Snad právě pod vlivem profesora Hýska učinila Akademie pokus připojit kopie, které měla získat od firmy A—B, k Vlasově projektu a promítat galerii i zvukofilmový archiv společně. Správní rada firmy A—B však tento návrh striktně odmítla.²⁶⁾

V květnu roku 1933 formulovala IV. třída ČAVU první návrhy na filmování. Vycházela přitom z vyhodnocení Vlasovy galerie, takže jednoznačně v popředí se ocitly požadavky hudebního odboru, a to na natočení J.B. Foerstra, Otakara Ševčíka,²⁷⁾ Vítězslava Nováka, Josefa Suka, Karla Hoffmanna a Ferdinanda Vacha. Z literárního odboru vzešly čtyři požadavky a z výtvarného pouze dva.²⁸⁾ Zpráva o výsledku natáčení je přinejmenším rozpačitá: do ateliérů na Barrandov se dostavili pouze čtyři

21) Poradu svolával J. B. Foerster a byla odložena vzhledem k onemocnění M. Hýska. Pozvání byli A. Seifert, A. Pimper, M. Hýsek, E. Hrubý, A. Vlas a F. Podjekl (dříve zaměstnanec A. Vlase a jeho věřitel). ÚA ČSAV, ČAVU, i.č. 140, čj. 322.

22) ČAVU se dělila na čtyři třídy: I. společenské vědy vyjma filologie, II. matematicko-fyzikální a přírodní vědy včetně lékařských, III. filologie a IV. třída sdružovala spisovatele, výtvarné umělce a hudební skladatele, z nichž každá jmenovaná skupina měla zvláštní odbor.

23) Továrna A—B byla původně rovněž majetkem A. Vlase, ten ji však musel ve finanční tísní prodat.

24) O vytvoření tzv. „národního zvukofilmového archivu“ rozhodla správní rada A—B tovaryň už počátkem roku 1931. Její koncepce byla stejná jako v případě němé Vlasovy galerie, dokonce prvním snímkem měly být rovněž záběry prezidenta republiky. Blíže viz *Národní zvukofilmový archiv*. „Hollywood“ 5, 1931, č. 2–5 (únor–březen), s. 5.

25) Nabídka firmy A—B z 11. května 1932. ÚA ČSAV, ČAVU, i.č. 140, čj. 1037, k. 117.

26) Dopis firmy A—B z 31. ledna 1933. ÚA ČSAV, ČAVU, i.č. 141, čj. 122, k. 118.

27) Vzhledem ke špatnému zdravotnímu stavu O. Ševčíka se ČAVU pokoušela dojednat filmování umělce doma v Písku. Firma A—B upozornila, že podle uzavřené dohody je možné filmovat jen v Praze na Barrandově, mimo Prahu pouze za dosti vysokou finanční úhradu.

28) Z literárního odboru byli pro filmování navrženi Božena Viková Kunětická, Růžena Jenesská, Karel Sezima a Jan Vrba, z výtvarného odboru František Bílek a Kamil Hilbert.

z dvanácti pozvaných umělců.²⁹⁾ Přes tento nezdar prvního filmovacího dne vyšel podnět na pokračování akce opět z řad hudebníků, kteří dokonce stanovili, že natáčení by se měli zúčastnit všichni přední umělci hudebního života nad 50 let, a to bez ohledu na své členství v ČAVU. Leč velkorysé plány často končí skrovnými výsledky. Tuto tezi potvrzuje výsledek druhého filmovacího dne — filmová společnost plánovala natočit deset osobností, Akademie jich po nedávných zkušenostech vyzvala šestnáct,³⁰⁾ z nichž zájem projevilo jen sedm . . .³¹⁾ Přes všechna další usnesení hudebního odboru IV. třídy ČAVU se nepodařilo nafilmovat ani Josefa Suka, ani Otakara Ostrčila, protože oba krátce před dalším natáčením zemřeli. Došlo tak i na ironická slova redakce Studia: „ . . . možno snad též očekávat, že zvěčnění dalších nesmrtelných nebude odkládáno až takřka k jejich smrtelné posteli jako dosud . . .“³²⁾

Natáčení dalších osobností probíhalo stejně pomalu, tj. asi jednou ročně, a mělo u členů Akademie rovněž stejnou, tj. mizivou odezvu, která byla zřejmě dána jejich negativním vztahem k filmu jako takovému a současně i jejich věkem a zdravotním stavem. Podle plánu měli být zvěčňováni především umělci „vyšších věkových kategorií“, kteří v některých případech již nebyli schopni se natáčení zúčastnit, přičemž dohoda s firmou A—B filmování umělců v domácím prostředí neumožňovala.

Vraťme se ještě jednou k osudu *Národní galerie filmové Favoritfilmu*. A. Vlas požádal koncem roku 1933 Akademii o vyjádření, zda by o jeho projekt měla zájem za předpokladu, že by ministerstvo školství v dohodě s ministerstvem obchodu odškodnilo Favoritfilm vydáním určitého počtu kontingentních listin asi v hodnotě 400 tisíc, které by A. Vlas mohl prodat u jednotlivých půjčoven. Touto cestou chtěl docílit alespoň částečné úhrady nákladů, které na vytvoření filmové galerie vynaložil. Odpověď prezidenta ČAVU je smutnou tečkou za celou záležitostí, táhnoucí se celých pět let. J.B. Foerster vyjádřil sice trvající zájem ČAVU o převzetí projektu, ale současně musel přiznat, že „ . . . bohužel veškeré kroky, které [ČAVU — A.M.] podnikla v minulých letech, aby opatřila potřebný kapitál na získání tohoto filmu, byly bezvýsledné. Dnešní těžká hospodářská doba nedovoluje ani, aby se Akademie znovu pokusila o akci na získání potřebných peněz. Podaří-li se Vám získati odškodnění . . ., Česká akademie ráda s vděčností přijme Národní filmovou galerii jako dar.“³³⁾

29) Podle zprávy o filmování členů z 23. května 1933 podané na schůzi IV. třídy se filmování zúčastnil J. B. Foerster, V. Novák, F. Vach a B. Viková Kunětická. Zápis ze zasedání IV. třídy ČAVU, ÚA ČSAV, ČAVU, i.č. 29, k. 22.

30) Z literárního odboru byli vyzváni F. X. Svoboda, Jaroslav Hilbert, F.S. Procházka, Antonín Klášterský, J.S. Machar, Růžena Jesenská, Jan Herben, František Tábořský; z hudebního odboru Karel Weis, Josef Klička, Karel Hoffmann, Karel Hoffmeister, Václav Talich a B. A. Wiedermann; z výtvarného odboru Celda Klouček.

31) 8. června se k filmování přihlásili F. X. Svoboda, J. Hilbert, F. S. Procházka, K. Weis, J. Klička, B. A. Wiedermann a K. Hoffmann. Na vyzvání neodpověděli vůbec V. Talich, K. Hoffmeister a J. Herben. Protokol ze zasedání IV. třídy ČAVU z 5. června 1934, ÚA ČSAV, ČAVU, i.č. 29, k. 22.

32) —ah—, *Národní galerie filmová*. „Studio“ 1930—1931, s. 159. Josef Suk zemřel jen osm dní poté, kdy se hudební odbor usnesl pozvat jej na filmování, Otakar Ostrčil tři měsíce poté.

33) Dopis J. B. Foerstra A. Vlasovi z 2. ledna 1934, ÚA ČSAV, ČAVU, i.č. 142, čj. 1, k. 121.

O tři roky později, v únoru 1937, se konalo další promítání Vlasovy *Národní galerie filmové*,³⁴⁾ na něž byli mezi mnoha jinými pozváni i členové ČAVU. Patronem této slavnostní projekce 18. února 1937 ve Veletržním paláci byl Ústřední výbor Národní jednoty severočeské.

Česká akademie věd a umění Vlasovu *Národní galerii filmovou* nezískala a ve spolupráci s firmou A—B ji rozšířila o pouhých patnáct zvukových snímků. Veškeré snahy zůstalo omezeno na úzký okruh nadšenců — počínaje A. Vlasem přes J. Zubatého a M. Hýska k J.B. Foerstrovi, kteří pochopili nebo alespoň vytušili možnosti filmové techniky i budoucnost filmového dokumentu. Jejich velké plány narážely na nepochopení společnosti i skutečně nepříznivé podmínky dané hospodářskou krizí. Vlasova filmová galerie zřejmě shořela na konci druhé světové války,³⁵⁾ zbylo z ní jen malé torzo, identifikované podle zachovaných titulků. Můžeme tedy dnes navázat na slova tisku z roku 1930: nejenže nevíme, jak vypadal Karel Hynek Mácha, stejně tak neuvidíme, „ . . . jak se historik Sedláček sklání nad starou pamětní knihou, Krásnohorská se dívá očima už skoro nadzemskými do aparátu . . . tuto dojemnou přehlídku večného života, vyčarovanou hrou světél a stínů“.³⁶⁾

Alena Míšková

34) Pozvánka z 11. února 1937. ÚA ČSAV, ČAVU, i.č. 145, čj. 270, k. 128.

35) Tato informace není ověřená, pravdou ovšem zůstává, že se celý Vlasův projekt pokládá od konce druhé světové války za ztracený. V tomto smyslu hodnotí osud *Národní galerie filmové* Karel Čáslavský, pracovník filmového archivu ČSFÚ.

36) u—, *Filmová galerie*. „Lidové noviny“ 17. května 1930, s. 5.

SUMMARY

National Film Gallery

Alena Míšková

A project of the „National Film Gallery“ was realized in years 1925 to 1930. In a silent form more than one hundred of personages were recorded in it, including 50 writers, more than 20 creative artists, 15 scientists, 13 statesmen; personages of a musical world stood at a periphery of interests. Antonín Vlas, an owner of the Favoritfilm has created the Film Gallery at his own expenses in cooperation with professor Miloslav Hýsek who has helped above all in selection of film personages. The project was in principle assigned to the Czech Academy of Sciences and Arts which had an eminent interest to buy it, also with regard to the fact that a half of personages which were recorded belonged among its members. J. Zubatý (a president of the Academy) and M. Hýsek (a member of the Academy) with several further enthusiasts have tried in all ways to get financial means which were necessary to reimburse expensis invested by A. Vlas and to take over films but all their effort was in vain. After a death of J. Zubatý (1931) when J. B. Foerster has become a president of the Academy an interest in the silent project has somewhat slacken. At an initiative of musicians which were associated in the fourth (artistic) class of the Academy and in cooperation with the film works A—B and. Co. they have started to shoot sound films of artist's portraits. But for a lack of interest of these selected personages and their high age and a bad health only 15 shoots were realized up to the year 1936.

From the original silent Vlas's National Film Gallery which the Czech Academy of Sciences and Arts has never gained only the titles have preserved which gives an exact picture of their content (see an Annex) and several fragments.

The fate of the National Film Gallery witnesses a sad reality that only a small part of the Czech cultural representation has understood in that time a significance of the film document and nobody from representatives of Czechoslovak financial and industrial circles was willing to support such project in the time of an economic crisis.

Národní galerie filmová

1. Velmi mnozí členové národa zajistili si pro budoucnost památku svou velikou duševní prací. Vynasnažili jsme se, abychom budoucnosti zachovali živý vzhled těchto drahých lidí, zejména v životě soukromém. Jak šťastni bychom byli, kdybychom dnes mohli pohleděti v tvář například jen Palackému, Havlíčkovi, Riegrovi, Němcové nebo Nerudovi. „Národní galerie filmová“ má toto velké poslání do nejvzdálenější budoucnosti. I tenkrát, když veliká duše již dávno opustila tělesnou schránku, na povel objeví se nám v „Národní galerii filmové“ číkoli živá hlava.

Vydavatelé

2. Tomáš G. Masaryk, první prezident čsl. republiky, narozen 7. března 1850 v Hodoníně. [čestný člen ČAVU]
3. Panychida na paměť popravených pánů na Staroměstském náměstí při třistaletém výročí 21. června 1921. [kopie]
4. Přítomni byli též – první čsl. ministr financí dr. Alois Rašín a – první ministr železnic I. Zahradník. [člen ČAVU, kopie]
5. Dr. Alois Rašín, první ministr čsl. republiky, nar. 18. října 1867 v Nechanicích, zemřel dne 18. února 1923. [kopie]
6. Dr. Alois Rašín při kolkování peněz. [kopie]
7. Generál Milan Rastislav Štefánik, nar. 21. července 1880 v Košariskách u Brezové na Slovensku, zemřel dne 4. května 1919 při návratu do osvobozené vlasti. [kopie]
8. Generál Dr. M. R. Štefánik odevzdává dne 24. července 1918 generálu Grazianimu, veliteli čsl. vojska v Itálii, bojový prapor. [kopie]
9. Alois Jirásek, nar. 23. srpna 1851 v Hronově u Náchoda, zemřel v Praze 12. března 1930. [člen ČAVU, kopie]
10. Deputace důstojníků u Mistra Al. Jiráska dne 2. července 1929 v Hronově. [kopie]
11. 4. listopadu 1929 navštívil Mistr Vysoké Mýto, aby pozdravil pluk č. 30, který byl pojmenován plukem Al. Jiráska. [kopie]
12. Na náměstí vysokomýtském mluví Mistr k svému pluku . . . [kopie]

13. . . . „Byl jsem šťasten, že jsem se dočkal samostatného státu, jehož přední ochranou je vojsko, že jsem se dočkal naší skutečné čl. armády. Dostalo se mi ve vysokém věku cti, že jsem se stal jakoby jejím členem. Přišel jsem se pokloniti vašemu praporu a pozdraviti vás.“ [kopie]
14. Básník Adolf Heyduk, nar. 6. června 1835 v Rychmburce, zemřel 6. února 1923 v Písku. [člen ČAVU]
15. Na procházce v Písku. [kopie]
16. Básniřka Eliška Krásnohorská, nar. 18. listopadu 1847 v Praze, zemřela 26. listopadu 1926. [členka ČAVU]
17. S neteří. sl. Dornovou.
18. Prof. MUDr. Josef Thomayer [R.E.Jamot], lékař a spisovatel, nar. 23. března 1859 v Trhanově u Domažlic, zemřel 18. října 1927. [člen ČAVU]
19. Karel V. Rais, spisovatel, nar. 4. ledna 1859 v Bělohradě, zemřel 8. července 1926 na Král. Vinohradech. [člen ČAVU]
20. K. V. Rais s rodinou.
21. U hrobu rodičů.
22. Na procházce v bělohradských polích.
23. K. M. Čapek-Chod, spisovatel, nar. 21. února 1860 v Domažlicích, zemřel 3. listopadu 1927. [člen ČAVU]
24. S chotí na procházce.
25. Básník Antonín Sova, nar. 26. února 1864 v Pacově, zemřel dne 16. srpna 1928. [člen ČAVU]
26. Se synem.
27. Básník — samouk Josef Pokorný-Pikolík, nar. 15. března 1842 v Kutné Hoře.
28. Konec I. dílu.
29. Díl II.
30. Antal Stašek (JUDr. Antonín Zeman), spisovatel, nar. 22. července 1843 ve Stanově. [člen ČAVU, kopie]
31. Ignát Herrmann, spisovatel, nar. 12. srpna 1854 v Chotěboři. [člen ČAVU]
32. S rodinou na letním bytě v Řevnicích.
33. JUDr. Josef Štolba, spisovatel, nar. 3. května 1846 v Hradci Králové, zemřel dne 12. května 1930. [člen ČAVU]
34. S chotí. [kopie]
35. František Herites, spisovatel, nar. 27. února 1851 ve Vodňanech. Zemřel dne 19. ledna 1929. [člen ČAVU]
36. S rodinou na procházce.
37. Josef Holeček, spisovatel, nar. 27. února 1853 v Stožicích u Vodňan. Zemřel 6. března 1929. [člen ČAVU]

38. Dr. Jan Herben, spisovatel a novinář, nar. 7. května 1857 v Brumovicích na Moravě. [člen ČAVU, kopie]
39. František Kvapil, spisovatel, nar. 16. února 1855 ve Žherrech, zemřel dne 19. října 1925. [člen ČAVU]
40. F. X. Svoboda, spisovatel, nar. 25. října 1860 v Mníšku. [člen ČAVU]
41. Se spisovatelkou Marynou Fričovou.
42. Gabriela Preissová, spisovatelka, nar. 13. března 1862 v Kutné Hoře. [členka ČAVU]
43. Ve společnosti synů.
44. Bohdan Kaminský, spisovatel, nar. 24. února 1859 na Huse u Sychrova. Zemřel 19. července 1929 v Poděbradech. [člen ČAVU]
45. Antonín Klášterský, básník, nar. 25. září 1866 v Mirovicích u Písku. [člen ČAVU]
46. Dr. Jiří Stanislav Guth-Jarkovský, spisovatel, nar. 24. ledna 1861 v Heřmanově Městci. [člen ČAVU]
47. Za ranní projížďky ve Stromovce.
48. Řeční při otevření turistické chaty.
49. Bohumil Zahradník Brodský, spisovatel, nar. 21. srpna 1962 v Hstačově u Čáslavě. [kopie]
50. S chotí na procházce.
51. Konec II. dílu.
52. Díl III.
53. Básník a režisér Jaroslav Kvapil, autor manifestu českých spisovatelů z r. 1917, nar. 25. září 1868 v Chudenicích. [člen ČAVU]
54. Při zkoušce na lesním divadle v Krči.
55. Karel Leger, spisovatel, nar. 15. března 1842 v Kolíně. [člen ČAVU]
56. S chotí.
57. S básníkem F. Krupičkou.
58. Rudolf Krupička, básník, nar. 4. prosince 1879 ve Starkoči u Čáslavě.
59. Dr. Jaromír Borecký, básník, nar. 6. srpna 1869 v Českých Budějovicích. [člen ČAVU]
60. S chotí na letním bytě.
61. Prof. Dr. August Sedláček, dějepisec, nar. 28. srpna 1843 v Mladé Vožici, zemřel 15. ledna 1926 v Písku. [člen ČAVU]
62. V píseckém archivu.
63. S chotí.
64. Prof. Dr. Jaroslav Goll, historik, nar. 14. července 1846 v Chlumci nad Cidlinou. Zemřel dne 8. července 1929. [člen ČAVU]
65. Jaroslav Hilbert, dramatik, nar. 19. ledna 1871 v Lounech. [člen ČAVU]
66. Prof. Dr. Jindřich Vančura, historik a překladatel děl Arnošta Denise, nar. 31. srpna 1855, Klatovech, zemřel dne 26. května 1930.

67. Prof. Dr. Josef Zubatý, jazykozpytec, nar. 20. dubna 1855 v Praze. [člen ČAVU]
68. Odchází z přednášky v Klementinu.
69. Setkání s Adolfem Černým.
70. Adolf Černý, básník a publicista, nar. 19. srpna 1864 v Hradci Králové. [člen ČAVU]
71. Prof. Dr. Lubor Niederle, president Slovanského ústavu, nar. 20. září 1865 v Klatovech. [člen ČAVU]
72. Prof. Dr. Josef Škultéty, filolog a publicista, nar. 25. listopadu 1853 v Potoku na Slovensku. [člen ČAVU]
73. Za návštěvy v Praze.
74. Prof. Jan Voborník, literární historik a dramatik, nar. 10. dubna 1854 v Pohoří u Opočna. [člen ČAVU]
75. Prof. Jindřich Vodák, literární kritik, nar. 8. listopadu 1867 v Lysé nad Labem.
76. S chotí při odchodu z úřadu.
77. Dr. Josef Kořenský, spisovatel a cestovatel, nar. 26. července 1847 v Sušně u Nových Benátek. [kopie]
78. E. St. Vráz, cestovatel a spisovatel, nar. 18. dubna 1860 v Trnovu v Bulharsku. [kopie]
79. S chotí na procházce. [kopie]
80. Renata Tyršová, choť zakladatele Sokola Dr. Miroslava Tyrše a dcera Jindřicha Fügnera, spisovatelka, nar. 31. července 1854.
81. Dr. Ferdinand Císař, evangelický theolog a spisovatel, nar. 26. února 1850 v Lečicích pod Řípem.
82. Ve svém působišti v Kloboukách u Brna, kde před lety přátelsky stýkal se s dnešním presidentem Masarykem.
83. Adolf Srb, novinář, nar. 17. října 1850 v Rokycanech.
84. V. K. Jeřábek, spisovatel, nar. 4. února 1859 v Litomyšli.
85. Básník J. S. Machar, narozen 29. února 1864 v Kolíně. [člen ČAVU]
86. Básník Karel Toman, nar. 25. února 1877 v Kokovicích u Slaného. [člen ČAVU]
87. Viktor Dyk, spisovatel, nar. 31. prosince 1877 v Šopce u Mělníka. [člen ČAVU, kopie]
88. Básník Jan Opolský, nar. 15. července 1875 v Nové Pace. [člen ČAVU]
89. S prof. Arnem Novákem a Mil. Hýskem. [oba členové ČAVU]
90. Prof. Dr. Arne Novák, literární historik a kritik, nar. 2. března 1880 v Litomyšli. [člen ČAVU]
91. Dr. Hanuš Jelínek, kritik a překladatel, nar. 3. září 1878 v Příbrami. [člen ČAVU]

92. Dr. Zdeněk Wirth, historik výtvarných umění, nar. 11. srpna 1878 v Libčanech u Hradce Králové. [člen ČAVU]
93. Stanislav Lom [JUDr. Stanislav Mojžíš], dramatik, nar. 13. listopadu 1883 v Karlíně. [člen ČAVU]
94. Bratří Čapkové v zahradě své vilky. [kopie]
95. Dr. Karel Čapek, spisovatel, nar. 9. ledna 1890 v Malých Svatoňovicích.
96. Josef Čapek, malíř a spisovatel, nar. 23. března 1887 v Hronově.
97. Stanislav Hanuš, básník a překladatel, nar. 10. listopadu 1885 v Praze.
98. Básník Josef Hora, nar. 8. července 1891 v Dobřině u Roudnice.
99. S přáteli Ant. M. Píšou a Vlad. Vančurou.
100. Fr. Sokol-Tůma, žurnalista a spisovatel, nar. 2. května 1855 v Benešově u Prahy, zemřel 31. prosince 1925 v Moravské Ostravě.
101. Mluví na táboře lidu.
102. Jiří Sumín (Amálie Vrbová) spisovatelka, nar. 9. října 1863 v Uhřetěticích na Moravě. [členka ČAVU]
103. Moravské kolo spisovatelů na zájezdu v Hodoníně.
104. Otakar Bystřina (JUDr. Ferdinand Dostál) spisovatel, nar. 23. května 1861 ve Věrovanech u Tovačova.
105. Vypravuje anekdoty.
106. Metoděj Jahn, spisovatel, nar. 14. října 1865 ve Valašském Meziříčí. [člen ČAVU]
107. Karel Elgart Sokol, spisovatel, nar. 18. ledna 1874 v Ivančicích na Moravě. Zemřel 21. července 1929.
108. S básníkem Vojtěchem Martínkem, nar. 11. dubna 1887 v Brušperku.
109. F. S. Procházka, básník, nar. 15. ledna 1861 v Náměšti u Olomouce. [člen ČAVU] S Frant. Sekaninou, spisovatelem, nar. 14. února 1875 v Žárovicích na Moravě.
110. Konec IV. dílu.
111. Díl V.
112. Max Švabinský, nar. 17. září 1873 v Kroměříži. [člen ČAVU]
113. Alfons Mucha, malíř, tvůrce Slovanské epopeje, nar. 24. července 1860 v Ivančicích na Moravě. [člen ČAVU]
114. Joža Úprka, nar. 26. října 1882 v Bystrici na Moravě. [člen ČAVU]
115. Jakub Obrovský, nar. 23. prosince 1861 v Kněždubě na Moravě. [člen ČAVU]
116. Sochař Ladislav Šaloun, nar. 1. srpna 1870 v Praze. [člen ČAVU]
117. Prof. Oldřich Blažíček, nar. 5. ledna 1887 ve Slavkovicích na Moravě.
118. Adolf Kašpar, malíř, nar. 27. prosince 1877 v Bludově u Olomouce. [kopie]
119. Josef Gočár, nar. v Semíně u Přelouče 13. března 1880. [člen ČAVU]

120. Franta Úprka, sochař, nar. 26. února 1868 v Kněždubech na Moravě, zemřel dne 8. září 1929. [člen ČAVU]
121. V ateliéru.
122. Na hodech v Lanžhotě.
123. Karel Špilar, nar. 21. listopadu 1871 v Plzni.
124. Alois Kalvoda, nar. 15. května 1875 v Šlapanicích u Brna.
125. František Jakub, nar. 22. prosince 1875 na Vinohradech.
126. František Ondrušek, nar. v Bystřici pod Hostýnem 4. března 1861.
127. Antoš Frolka, nar. 13. června 1877 v Kněždubě na Moravě.
128. Josef Štolovský, nar. 2. srpna 1879 v Rychnově nad Kněžnou.
129. Roman Havelka, malíř, nar. 30. dubna 1877 v Jemnici na Moravě.
130. Ota Bubeníček, nar. 31. října 1871 v Uhříněvsi.
131. Jan Dědina, nar. 1. září 1870 ve Strakách u Nymburka.
132. Rudolf Vácha, nar. 19. června 1860 v Hluboké nad Vltavou.
133. Ludvík Kuba, malíř a sběratel slovanských písní, nar. 16. dubna 1863 v Poděbradech.
134. S paní Marií Calmou-Veselou při studiu slovanských písní.
135. Marie Calma-Veselá, spisovatelka.
136. Alois Jaroněk, nar. 16. června 1870 ve Zlíně na Moravě.
137. Bohumír Jaroněk, nar. 23. dubna 1866 ve Zlíně na Moravě.
138. Dr. Karel Baxa, pražský primátor, nar. 24. června 1862 v Sedlčanech.
139. Poslanec Adolf Prokůpek, nar. 11. ledna 1868 v Kutlířích u Kolína.
140. Senátor Emanuel Hrubý, nar. 21. května 1865 v Mezouni u Berouna.
141. Syndik Jiří Pichl, nar. 18. února 1872 v České Třebové.
142. Ing. Ladislav Novák, ministr obchodu.
143. Karel Engliš, Dr., nar. 17. srpna 1880 v Hrabyni ve Slezsku. [člen ČAVU]
144. Maffie.
145. Ministr prof. Dr. Milan Hodža, nar. dne 1. února 1878 v Sučanech na Slovensku.
146. Ve své pracovně.
147. Izidor Zahradník, nar. 25. června 1864 v Hostačově u Golčova Jeníkova, zemřel 19. února 1926 ve Vídni. [člen ČAVU]
148. Chirurg, prof. Dr. Rudolf Jedlička, nar. 22. února 1869 v Lysé nad Labem, zemřel dne 26. října 1926 v Novém Světě.
149. Chirurg, prof. Dr. Otakar Kukula, nar. 2. února 1867 v Jičíně, zemřel dne 11. srpna 1925. [člen ČAVU]
150. Dr. August Zátka, vůdce české práce v Českých Budějovicích, nar. 27. července 1847 v Českých Budějovicích.
151. Prof. Otakar Ševčík, nar. 22. března 1852 v Horažďovicích.
152. Ema Destinová, roz. Kittlová, nar. 26. února 1878, zemřela dne 28. ledna 1930. [kopie]

153. Jan Kubelík, nar. 5. července 1880 v Michli u Prahy. [člen ČAVU, kopie]
154. Oskar Nedbal, dirigent, skladatel, nar. 26. března 1874 v Táboře.
155. Alois Krössing. [kopie]
156. Josef Benka, malíř.
157. Jaro Procházka, malíř, nar. 22. dubna 1886 v Praze-Vysočanech.
158. Fr. Hiršl, malíř.
159. Fr. Šubrt, hudební skladatel.
160. Josef Hais-Týnecký, spisovatel a redaktor, nar. 3. března 1885 v Klatovech.
161. Quido Maria Vyskočil, spisovatel.
162. Anatol Rubín, spisovatel.
163. Pohřeb Heydukův.
164. Pohřeb Sedláčkův.
165. Pohřeb Antonína Sovy. [kopie]
166. Pohřeb Emy Destinové. [kopie]
167. Pohřeb Aloise Jiráska v Praze. [kopie]
168. Pohřeb a cesta z Prahy do Hronova. [kopie]
169. JUDr. Josef Matoušek, nar. v Železném Brodě 25. května 1876.
170. JUDr. Dimitrij Preiss, Hodonín, 24. prosince 1889.
171. Dr. Ant. Šenkýř, nar. 19. prosince 1881 v Přestavlkách okres Benešov.

ÚA, ČSAV, ČAVU, i.č. 138, čj. 1229, k. 111.

Poznámka: V hranatých závorkách jsou poznámky editora, které zachycují údaj o členství v ČAVU a údaje, zda snímek existuje v kopii. Není-li uvedeno jinak, filmovaná osobnost nebyla v té době členem Akademie a snímek se nedochoval. Na tomto místě děkuji K. Čáslavskému za určení dochovaných kopií.

15. března 1927, Praha

Dopis J. Zubatého, prezidenta ČAVU, ministerstvu školství a národní osvěty, kterým se Akademie poprvé pokoušela získat podporu státních orgánů na financování projektu Národní galerie filmové.

V Praze dne 15. března 1927

Ministerstvu školství a národní osvěty

Firma Favoritfilm Vlas a spol. v Praze pracuje již 2 a půl roku o filmové galerii našich vynikajících osvětových pracovníků, jejímž účelem jest zachovati potomstvu jejich obrazy tak, jak se ve skutečném životě jevíli svým současníkům. Měl jsem příležitost již častěji pozorovati sám tuto práci i její posavadní výsledky a s plným vědomím svým o nich prohlásiti, že opatří pro budoucnost vzácné památky, po jakých marně toužíme, vzpomínáme-li na práci mužů a žen, kteří se nedožili dob, v nichž takové památky je opatrovati možno.

Podnik tento je soukromý, uhrazuje svá značná vydání posud jen ze soukromého jmění osob při něm zúčastněných, a poněvadž jeho snahy vlastně vylučují příjem, který by byl v poměru jen poněkud přiměřeném potřebným vydáním, mělo by se mu podle mého soudu dostati přímé podpory z míst, kterým jest pečovati o osvětové potřeby národa československého. Proto pokládám za svou povinnost, doporučiti jej přízni ministerstva školství a národní osvěty.

Zubatý

ÚA ČSAV, ČAVU, i.č. 135, čj. 440, k. 103.

* * *

14. září 1928, Praha

Odpověď prezidia ČAVU na nedochovaný dopis Favoritfilmu, v níž se poprvé zmiňují představy o tom, že by se Akademie měla stát „patronem“ a vlastníkem projektu Národní galerie filmové.

Vážený pane!

Vaše myšlenka, aby památka na přední representanty našeho kulturního života (básníky, umělce, politiky, národohospodáře atd.) byla zfilmováním trvale zachována a aby Česká akademie věd a umění se postavila v čelo podniku k tomu směřujícího, je nám velmi sympatická. Bohužel však nestačí hmotné prostředky našeho ústavu na tento velezáslužný podnik. Nedovolují stanovy České akademie, aby se finančních prostředků jejích užívalo k jiným účelům než přesně vymezeným.

Považovali bychom arci za velikou chybu, kdyby myšlenky Vaší měla se zmocniti cizina, která by „Národní galerii československou“ ve svůj prospěch využívala. Radili bychom Vám tudíž, abyste se k provedení myšlenky obrátili k těm místům, u nichž by se dalo očekávat jak porozumění věci, tak i pomocná ruka k jejímu financování. Snad by apel Váš v nynější době, kdy se oslaviti má důstojným způsobem desetiletí naší republiky, nevyzněl naprázdno. Upřímně bychom si toho přáli, ač znova opakujeme, že prostředků hmotných sami poskytnout nemůžeme.

V Praze, dne 14. září 1928

Presidium ČAVU

Zubatý — president

Kadlec — generální tajemník

ÚA ČSAV, ČAVU, i.č. 136, čj. 1322, k. 106.

* * *

Příloha III

Přehled filmovaných osobností Národní galerie filmové podle oborů působnosti.

Literatura

(básníci, spisovatelé, literární kritici, novináři, dramatikové)

Jaromír Borecký (59–60)

Otakar Bystřina (104–105)

Marie Calma-Veselá (134–135)

Ferdinand Císař (81–82)

Josef Čapek (94, 96)

Karel Čapek (94–95)

Karel Matěj Čapek Chod (23–24)

Adolf Černý (69–70)

Viktor Dyk (87)
 Maryna Fričová (41)
 Jiří Guth-Jarkovský (46–48)
 Josef Hais-Týnecký (160)
 Stanislav Hanuš (97)
 Jan Herben (38)
 František Herites (35–36)
 Ignát Herrmann (31–32)
 Adolf Heyduk (14–15)
 Jaroslav Hilbert (65)
 Josef Holeček (37)
 Josef Hora (98–99)
 Metoděj Jahn (106)
 Hanuš Jelínek (91)
 V. K. Jeřábek (84)
 Alois Jirásek (9–13)
 Bohdan Kaminský (44)
 Antonín Klášterský (45)
 Josef Kořenský (77, cestovatel)
 Eliška Krásnohorská (16–17)
 František Krupička (57)
 Rudolf Krupička (58)
 František Kvapil (39)
 Jaroslav Kvapil (53–54)
 Karel Leger (55–57)
 Stanislav Lom (93)
 J. S. Machar (85)
 Vojtěch Martínek (108)
 Arne Novák (89–90)
 Jan Opolský (88–89)
 A. M. Píša (99)
 Josef Pokorný-Pikolík (27)
 Gabriela Preissová (42–43)
 F. S. Procházka (109–110)
 K. V. Rais (19–22)
 Anatol Rubín (162)
 František Sekanina (109)
 Antonín Sova (25–26)
 Karel Elgart Sokol (107)
 František Sokol-Tůma (100–101)
 Adolf Srb (83)
 Antal Stašek (30)
 Jiří Sumín (102)
 F. X. Svoboda (40–41)
 Josef Štolba (33–34)

Karel Toman (86)
 Renata Tyršová (80)
 Jan Voborník (74)
 Jindřich Vodák (75–76)
 E. S. Vráz (78–79, cestovatel)
 Vladislav Vančura (99)
 Quido Maria Vyskočil (161)
 Bohumil Zahradník Brodský (49–50)

Výtvarné umění

(malíři, sochaři, architekti)

Josef Benka (156)
 Oldřich Blažíček (117)
 Otta Bubeníček (130)
 Josef Čapek (94, 96)
 Jan Dédina (131)
 Antoš Frolka (127)
 Josef Gočár (119)
 Roman Havelka (129)
 Ferdinand Hiršl (158)
 František Jakub (125)
 Alois Jaroněk (136)
 Bohumír Jaroněk (137)
 Alois Kalvoda (124)
 Adolf Kašpar (118)
 Ludvík Kuba (133–134)
 Alfons Mucha (113)
 Jakub Obrovský (115)
 František Ondrušek (126)
 Jaro Procházka (157)
 Ladislav Šaloun (116)
 Karel Špilar (123)
 Josef Štolovský (128)
 Max Švabinský (112)
 Franta Úprka (120–122)
 Joža Úprka (114)
 Rudolf Vácha (132)

Hudba

(skladatelé, interpreti)

Ema Destinová (152)
 Alois Krössing (155)

Jan Kubelík (153)
Oskar Nedbal (154)
Otakar Ševčík (151)
František Šubrt (159)

Politika

(ministři, poslanci, finančníci)

Karel Baxa (138)
Karel Engliš (143)
Milan Hodža (145–146)
Emanuel Hrubý (140)
Tomáš G. Masaryk (2)
Josef Matoušek (169)
Ladislav Novák (142)
Jiří Pichl (141)
Adolf Prokůpek (139)
Alois Rašín (4–6)
Antonín Šenkýř (171)
Milan R. Štefánik (7–8)
Isidor Zahradník (4, 147)

August Zátka (150)

Věda

Jaroslav Goll (64, historik)
Miloslav Hýsek (89, literární kritik a historik)
Rudolf Jedlička (148, lékař)
Otakar Kukula (149, lékař)
Lubor Niederle (71, pres. Slovanského ústavu)
Arne Novák (89–90, literární kritik a historik)
August Sedláček (61–63, historik)
Josef Škultéty (72–73, filozof)
Josef Thomayer (18, lékař)
Jindřich Vančura (66, historik a překladatel)
Jan Voborník (74, literární historik)
Zdeněk Wirth (92, historik umění)
Josef Zubatý (67–69, lingvista)

* * *

Příloha IV

19. října 1930, Praha

Odhad technické hodnoty Národní galerie filmové, zpracovaný Společenstvem fotografů v Praze ilustruje technickou stránku vzniku filmu i ceny fotomateriálu druhé poloviny 20. let.

České akademii věd a umění v Praze.

Na vyzvání ředitelství České akademie věd a umění, abychom odhadli technickou hodnotu filmového díla „Národní galerie filmová“ dostavili se z našeho společenstva následující odborníci: p. Richard Jiříkovský, předseda zkušební komise pro zkoušky učňů a tovaryšů, a p. starosta společenstva Leopold Jelínek do závodu firmy Favorit-filmu, kde jim byl film předveden, na základě čehož sjednotili se na tomto posudku:

Celková metráž již hotového a k předvádění schopného filmu jest něco přes 3. 000 m, z čehož bereme za základnu míru 3. 000 m. Podle technických zásad je však usuelní, že původní nesestříhaný negativ se vždy mnohokráte, přetočí, při hraných filmech až osmkrát, a proto jest v tomto případě myslitelné, že bylo vytočeno materiálu negativního alespoň 9. 000 m.

Podle záznamů z let dřívějších mezi rokem 1924—30 pohybovala se cena materiálu negativního mezi cenou Kč 7.50 a klesla do dnešního dne až na Kč 3.25 na 1 běž.m. za materiál speciální a na Kč. 5,- za materiál panchromatický.

Jelikož právě v dobách drahoty materiálu bylo tohoto vytočeno více než nyní vypočetli a stanovili jsme průměrnou cenu surového materiálu negativního na Kč 4,— za 1 b.m. Stál tedy původně vytočený materiál cca 9. 000 Kč 36.000.— samozřejmě bez jakéhokoliv zpracování a manipulace.

převod Kč 36.000.—

Vyvolání a zpracování tohoto negativu podle obvyklých cen vyžádalo si nákladu (Kč 1.— za 1 běž.m.) 9.000.—

První kopie z tohoto negativu musela býti rovněž delší metráže než jest nyní předložená vzhledem k sestřihu každého filmu, zbytečně dlouhých scén anebo negativu nepodařeného a stála tedy první kopie při kopírování cenu Kč 3.— za 1 běž.m. 27.000.—

Jak nám však bylo řečeno majitelem, tato první kopie byla rozstříhána a darována filmováním a mimo této první kopie byly pořízeny ještě dvě další, a to již zkrácené, které se nalézají v rukou majitele a které rovněž reprezentují částku . . . 18.000.—

Podle povahy natočeného filmu museli býti speciálně jen k tomuto stále v permanenci nejméně 2 lidé, kteří při průměrném platu Kč 3.000.— měsíčně, včetně všech poplatků pokladenských, pensijních, daňových atd. vyžádali si náklad za jeden rok Kč. 72.000.— tedy za 4 léta jen 288.000.—

Filmováno bylo celkem cca ve 165 případech, bylo nutno jezdit drahou, platiti diety, cestovné, dopravu přístrojů jak filmovacích, tak i v několika případech přístrojů osvětlovacích, z nichž některé byly dosti nákladné, otevřeme-li proto poměr při jednom filmování všech spojených s tím výloh a oceňujeme-li je sumou, která není jistě přemrštěná, t.j. cca Kč 200.— za 1 případ, vyžadovaly tyto výlohy náklad celkem cca 33.000.—

Dále jak nám bylo sděleno majitelem a viděli jsme v jeho kanceláři, bylo prý z tohoto filmu pořízeno velké množství zvětšenin jednak formátu pohlednice, jednak formátu 18 × 24 cm. Podle sdělení majitele bylo jen za materiál bez práce vydáno za dobu 5 let přes Kč 20.000.—, kteroužto možnost připustíme, ale nemůžeme posoudit z toho důvodu, jelikož vyrobené zvětšeniny byly rozdány a v rukou majitele se nalézá jen nepatrné množství těchto.

Připustíme-li možnost, že z kapitálu výše odhadnutého ztracen byl i úrok, který vzhledem k tomu, že kapitál byl investován postupně, jest nutno stanoviti cca na 5 %, činí suma prošlých úroků obnos 102.750.— s čímž jest nutno vzhledem k drahému úvěru počítati.

Přicházíme tedy k závěru, že celý náklad na toto dílo obnáší cca . Kč 513.750.—

V této sumě ovšem nejsou odhadnuty žádné pomůcky jako přijímací přístroje, osvětlovací tělesa, jejich udržování a opravy, kteréžto přístroje jsou vesměs velmi drahé.

Rovněž tak nejsou počítány práce laboratorní a různá vydání, která za tuto řadu let byla jistě dosti značná.

Odhad našich odborníků týká se pouze ceny materiální a po stránce technické, vylučujíc jakoukoliv hodnotu uměleckou, historickou a kulturní. Po této stránce vymyká se cena jakémukoliv odhadu.

Vzhledem k jiným filmům, kupř. filmu „Svatý Václav“, který vyžádal si náklad přes 5 miliónu korun čsl., nesnese toto dílo v porovnání kulturním vůbec žádného přirovnání.

Richard Jiříkovský
Předseda zkušební komise.

Za:
Razítko

Leopold Jelínek
starosta.

V Praze dne 19. října 1930.

ÚA ČSAV, ČAVU, i.č. 138, čj. 1313, k. 111.

* * *

Příloha V

3. prosince 1930, Praha

Dopis profesora Rudolfa Barty, člena Masarykovy akademie práce, je důkazem, že o projekt Národní galerie filmové byl zájem i mimo Akademii. Jednoznačně z něj ovšem vyplývá, že i veřejnost chápala přednostní právo ČAVU na vlastnictví tohoto filmu.

Velevážený pane řediteli,

jsa dosud churav, prosím abyste prominul, že nemohu Vám osobně referovati o jednání s p. Vlasem ve věci národní filmové galerie a sděluji Vám vše písemně.

Nechal jsem původně nepřímou se informovati a pokusil se rovněž nepřímou jednati o koupi filmů, avšak p. Vlas prohlásil, že Česká akademie již s ním jednala, a to na základě obnosu 500.000.— Kč a že je pevně přesvědčen, že obnos ten dostane. Z toho důvodu není prý příčiny, aby jej levněji prodával.

Ostatně odhad, který prý si Česká akademie opatřila, je mnohem vyšší, než on žádá. Pokusil jsem se sám jednati s p. Vlasem, a to ve příčině koupě kopie. Navštívil mě tudíž v mé kanceláři a sdělil mi, že by byl event. ochoten kopii mi prodati, a po delším jednání vyjádřil se, že cenu mi stanovil as 11.000 Kč arciť normální kopii, né uměleckou, a to pouze pro mojí soukromou potřebu.

Mezi rozhovorem zmínil se též o jednání s Českou akademií v příčině prodeje

a sdělil mi, že se dozvěděl, že následkem nepřítomnosti některých pánů při poslední schůzi, kde jednalo se o koupi filmů, ke konečnému zásadnímu rozhodnutí nedošlo.

Sdělil mi dále, že nabízený negativ jest něco přes 3000 m dlouhý se dvěma kopiemi, rozumí se s veškerým právem pro ČSR jak promítacím, reprodukčním i kopírovacím.

Z rozmluvy jeho seznal jsem, že z žádaného obnosu 500.000 Kč nic nesleví, poněvadž je pevně přesvědčen, že Akademie za obnos ten film převezme. Byl by však ochoten, dostane-li se mu do 15. t.m. rozhodnutí, na dvouroční splátky film ten přenechat s tou podmínkou, že by se mu při odebrání ihned aspoň 200.000 Kč zaplatilo. Dále mi sdělil, že obnost 500.000 Kč by si sám vyinkasoval, kdyby prý dostal sběrací arch podepsaný Českou akademií.

Přikládá seznam p. Vlasem mně ponechaný, prosím velevážený pane řediteli, abyste toto moje sdělení vzal lask. na vědomí a telefonicky přímo p. Vlasovi ráčil sdělit, jak o věci té jste se rozhodl.

Lituji, že se mně vzdor snaze nepodařilo docílit, abych mohl Vám podati nějaké příznivější vyřízení, a mám tu čest poroučeti se Vám s projevem

hluboké úcty:

Barta

ÚA ČSAV, ČAVU, i.č. 138, čj. 1084, k. 111.

* * *

Příloha VI

17. ledna 1933, Praha

Zápis z prvního jednání, které vedla filmová komise IV. (umělecké) třídy ČAVU s firmou A—B.

Do schůze se dostavil zástupce firmy A—B pan Ladislav Hamr, z členů komise dr. Hanuš Jelínek. Poněvadž další pánové již nepřijdou, projednal přítomný člen se zástupcem firmy A—B bližší podrobnosti.

Firma představovala by si věc tak, že by pánové, kteří by měli býti filmováni, dostavili se ve větších skupinách do ateliéru na Barrandově, kde se od března začne filmovat.

Autorská práva by si firma podržela, a to v tom smyslu, že by každý týden zařadila do svého žurnálu některého z filmovaných členů Akademie. O textování by se ovšem dohodla s Akademií. Akademii pak odevzdala by jednu kopii i se zvukovou páskou. Kopii tuto možno předváděti popřípadě i bez zvuků na aparátech obyčejných pro ně-

mý film. Číselného omezení firma nemá, ponechávajíc v tom Akademii úplnou volnost. U hudebníků bylo by eventuelně možno reprodukovati i hru na nástroji. Od března počínaje byly by ateliéry k dispozici a stačilo by dohodnouti se telefonicky buď s panem Hamrem, nebo s ředitelem Reichlem zatím ještě v kanceláři na Vinohradech v A—B.

dr. Hanuš Jelínek

ÚA ČSAV, ČAVU, i.č. 138, čj. 1229, k. 111.

* * *

Příloha VII

24. listopadu 1933, Praha

Poslední pokus A. Vlase, majitele Národní galerie filmové, získat nové vedení Akademie pro podporu svého projektu.

Týká se: „Národní galerie filmové“.

Jako majitel výše uvedené firmy, jakož i národního a kulturního filmu:

„Národní galerie filmová“ dovoluji si co nejzdvořileji požádati Českou akademii věd a umění o lask. vyjádření, zda-li má ještě zájem na tomto filmu, kdyby ministerstvo školství v dohodě s ministerstvem obchodu odškodnilo mne vydáním určitého počtu kontingentních listin v ceně cca Kč 400.000.—, které bych měl možnost u jednotlivých půjčoven prodati za tutéž cenu.

Touto transakcí bylo by mi umožněno docílit alespoň část hotových výdajů a nákladů na tuto sbírku vynaložených, aniž by ministerstvo školství anebo ministerstvo obchodu muselo vydávati hotové peníze a Česká akademie věd a umění získala by tuto jistě cennou sbírku, kterou sám jeden její člen, a to p. prof. Dr. Milan [!] Hýsek aranžoval a navrhoval.

Česká akademie věd a umění dala sv.č. tento film odhadnouti svými technickými znalci, a to Společenstvem fotografů v Praze, kteří odhadli náklad na tuto sbírku na Kč 513.000.—. Originál tohoto odhadu nalézá se v rukou České akademie věd a umění. Tato sbírka má však po stránce umělecké, historicko-dokumentární a národní daleko větší cenu nejen všeobecně, ale hlavně i pro Českou akademii věd a umění, což jest nesporné, a z toho důvodu prosím a doufám v lask. Vaši podporu, aby tak nejen mně bylo tím pomoheno dosíci alespoň částečnou úhradu vynaložených nákladů na tuto sbírku, které dnes těžce postrádám, ale i aby tato sbírka nabývajíc den ze dne

větší ceny dostala se do Vašich rukou, kde bude na místě a kam byla od prvopočátku určena.

Vyprošuji si Vaše ct. brzké rozhodnutí a odpověď a znamenám

s projevem úcty a oddanosti
Antonín Vlas

N.B.

Současně s tímto dopisem podávám žádost na ministerstvo školství a národní osvěty, aby se toto dohodlo s ministerstvem obchodu o dalším vyřízení.

ÚA ČSAV, ČAVU, i.č. 141, čj. 1057, k. 119.

* * *

Příloha VIII

14. května 1934, Klatovy

Dopis Josefa Kličky je jedním ze šesti zachovaných dopisů, jimiž se vyzvaní přihlašovali k filmování.

České akademii věd a umění v Praze!

Vaše vyzvání k filmování dne 8. června 1934 jest pro mne velkým vyznamenáním a s radostí se jej zúčastním. Zároveň prosím, bylo-li by možné místo proslovu jedno-minutového zaimprovisovati na klavíru, což by mně lépe vyhovovalo.

V hluboké úctě oddaný

Josef Klička

ÚA ČSAV, ČAVU, i.č. 251, sg. 117, k. 182.

* * *

Soupis snímků „zvukofilmového archívu“ filmové továrny A–B. natočených z podnětu ČAVU v letech 1933 – 1936.

1. Božena Viková-Kunětická, spisovatelka, členka ČAVU, snímek zachován
2. Josef. B. Foerster, hudební skladatel, člen ČAVU, snímek zachován
3. Vítězslav Novák, hudební skladatel, člen ČAVU, snímek zachován
4. Ferdinand Vach, hudební skladatel, člen ČAVU, snímek zachován
5. František X. Svoboda, spisovatel, člen ČAVU, snímek se nezachoval
6. Jaroslav Hilbert, spisovatel, člen ČAVU, snímek se nezachoval
7. František S. Procházka, spisovatel, člen ČAVU, snímek zachován
8. Karel Weis, hudební skladatel, člen ČAVU, snímek zachován
9. Josef Klička, spisovatel, hudební skladatel, člen ČAVU, snímek zachován
10. Bedřich A. Wiedermann, hudební skladatel, snímek se nezachoval
11. Karel Hoffmann, hudební skladatel, snímek se nezachoval
12. Rudolf Medek, spisovatel, člen ČAVU, snímek zachován
13. Karel Petr, matematik, člen ČAVU, snímek zachován
14. Gabriela Preissová, spisovatelka, členka ČAVU, snímek zachován
15. Karel Weigner, lékař, člen ČAVU, snímek zachován

Poznámka:

Pod heslem ČAVU jsou ve filmovém archivu Čs. filmového ústavu uloženy ještě snímky B. Bradáče, F. Udržala, F. Staňka, F. Hybše, A. Chlebonové, J. Rozkošného a dvou blíže neurčených osobností. Vzhledem k tomu, že se nejedná ani o členy ČAVU, ale výhradně o politické osobnosti, a to především agrární strany, je nepravděpodobné, že by k jejich vzniku dávala podnět Akademie. Tato galerie by měla spíše blíže k podobnému projektu národně demokratické strany, o němž se zmínil K. Čapek v Národní práci 5. 5. 1927 (K. Čapek, *Ratolest a vavříň*, Praha 1970, s. 19).